

Høgskolen i **Hedmark**

Avdeling for Idrett og Helse

Lars Grøndalen

Fordypningsoppgave

Legitimering av kroppsøvningsfaget

Legitimation of physical education

Faglærerutdanning for kroppsøving og idrettsfag

2013

Samtykker til utlån hos høgskolebiblioteket JA NEI

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage JA NEI

SAMMENDRAG

I denne oppgaven har jeg gjort et kvalitativt intervju av tre 10. klasse elever og en rektor på en skole på Østlandet. Teorien som ligger til grunn for oppgaven er i hovedsak basert på forskning, men læreplanen for faget er også relevant. Området jeg ville finne noe ut av var hvordan disse legitimerer faget kroppsøving, hvor det viser seg at helse blir sett på som en grunnleggende faktor. Hovedområdet Trening og livsstil blir fort forbigått i fokuset om på aktivitet i kroppsøvingstimene. Elevene lærer ikke alt det de skal ha lært gjennom grunnskolen. Fagets status blir sett på som morsomt og lett å få bra karakter i.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning

1.1 Tema.....	s. 5
1.2 Bakgrunn.....	s.5
1.3 Formål.....	s.5
1.4 Problemstilling.....	s.6

2. Nærmere om problemstillingen.....s.6

2.1 Problemstilling 1.....	s.6
2.1.1 Presisering og avgrensning.....	s.6
2.2 Problemstilling 2.....	s.6
2.2.1 Presisering og avgrensning.....	s.6
2.3 Problemstilling 3.....	s.7
2.3.1 Presisering og avgrensning.....	s7
2.4 Definisjon av sentrale ord og begreper.....	s.7

3. Teori.....s.7

3.1 Formål i faget.....	s.7
3.2 Kompetansemål i faget.....	s.8
3.3 Helse som legitimering.....	s.9
3.4 Vurdering og legitimering.....	s.12
3.5 Elever med negativ oppfattelse av kroppsøving.....	s.13
3.6 Fagets status.....	s.14

4. Metode.....s.15

4.1 Valg av metode.....	s.15
4.1.1 Beskrivelse og begrunnelse av metode.....	s.16
4.1.2 Utvikling av metoden.....	s.16
4.1.3 Etske forhold.....	s.17
4.2 Valg av enheter.....	s.17
4.2.1 Utvalget.....	s.17
4.2.2 Bakgrunnsvariabler i utvalget.....	s. 18
4.2.3 Frafall.....	s.18
4.2.4 Representativitet og generalisering.....	s.19
4.3 Validitet.....	s.19
4.3.1 Vurdering av validiteten i oppgaven.....	s.19

4.3.2 Gjennomføring av intervjuene.....	s.20
5. Resultat/diskusjon.....	s.22
5.1 Om informantene.....	s.23
5.2 Resultat og diskusjon om problemstilling 1.....	s.23
5.2.1 Hva mener elevene om hvorfor vi skal ha faget?.....	s.23
5.2.2 Hva mener elevene de skal lære i faget?.....	s.25
5.3 Resultat og diskusjon om problemstilling 2.....	s.28
5.3.1 Hva mener rektor om hvorfor vi skal ha faget?.....	s.28
5.3.2 Hva mener rektor elevene skal lære i faget?.....	s.29
5.4 Resultat og diskusjon om problemstilling 3.....	s.30
5.4.1 Hvilken status mener elevene og rektor kroppsøvfingsfaget har?...s.31	
6. Konklusjon.....	s.35
Litteraturliste.....	s.36
Vedlegg nummeret	

1 INNLEDNING

Her skal jeg ta for meg litt om temaet, bakgrunnen, formålet og problemstilling for oppgaven og prøve å vise hva jeg skal finne ut av.

1.1 Tema

Oppgavens tema bygger på legitimering av kroppsøvfingsfaget og hvilken status det har. Hvor viktig faget er? Hvorfor har vi i kroppsøving på dagens timeplan? Hva lærer en egentlig i faget? Hvordan faget blir sett på i skolen?. Alt dette er ting jeg skal ta for meg i denne oppgaven. For å studere legitimeringen av kroppsøvfingsfaget må vi ta utgangspunkt i ulike aspekter av litteraturen. Jeg kommer først til å se på hva som står i gjeldene læreplan om kroppsøvfingsfaget, med vekt på formålet og de ulike hovedområdene for kompetansemål. Deretter skal jeg se på ulike forskningsartikler og annen relevant litteratur. Det er gjort mye forskning på området og jeg har tatt utgangspunkt i forskning som er gjort i Norge.

1.2 Bakgrunnen

Jeg skrev en pedagogikk oppgave i fjor som omhandlet akkurat dette temaet her, legitimering av kroppsøvfingsfaget. Den vekket min interesse for å finne ut noe mer om emnet. En annen bakgrunn for at jeg har valgt å skrive om dette er at mange er tvilende i forhold til min utdanning som kroppsøvfingslærer. De mener det er ingen sak å være lærer i et slik fag og sier «Det er jo bare å dele ut en ball, så spiller elevene hjørnefotball» dette er utsagn som gjør meg litt små irritert. Jeg har den oppfattelse at mange mangler kjennskap til hva kroppsøvfingsfaget egentlig tar for seg og hvor viktig det er. Oppgaven bygger på et kvalitativt intervju, hvor jeg har intervjuet tre 10. klasse elever og en rektor på en ungdomsskole.

1.3 Formålet

Formålet i hele oppgaven og prosjektet er å styrke min og eventuelt andre lesere sin kunnskap på dette feltet. Et annet formål med oppgaven er å kunne svare til disse personene som mener kroppsøving er et lett fag å undervise i med relevant faglig kunnskap om emnet, jeg vil da bli bedre til å legitimere faget. Det har vært veldig lærerrikt å skrive en slik oppgave og jeg sitter igjen med mye kunnskap i etterkant. Det er også et formål med oppgaven med å finne ut om undersøkelsen min er relevant i forhold til annen forskning.

1.4 Problemstilling

Jeg har tre problemstillinger som jeg ønsker å få svar på i denne oppgaven.

Problemstilling 1: Hvordan legitimerer elevene faget kroppsøving ved avslutningen av grunnskoleopplæringen?

Problemstilling 2: Hvordan legitimerer rektor på en ungdomsskole faget kroppsøving?

Problemstilling 3: Hva mener elevene og rektor om kroppsøvingfagets status?

2 NÆRMERE OM PROBLEMSTILLINGEN

Problemstilling eller problemformulering sees på som en svært viktig del av en undersøkelse. Den underbygger hva forskeren skal prøve å finne svar på og viser til nysgjerrighet om forskning. De andre delene i en oppgave må tilpasse seg til problemstilling, slik som teori og metode. Den skal også bidra til å avgrense oppgaven (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2011).

2.1 Problemstilling 1

Hvordan legitimerer elevene faget kroppsøving ved avslutningen av grunnskoleopplæringen?

2.1.1 Presisering og avgrensning

Jeg kommer til å ta utgangspunkt i spørsmål om hvorfor elevene mener vi skal ha faget på dagens timeplan og hva elevene mener de skal lære, som grunnlag for hvordan elevene legitimerer faget. Jeg kommer ikke til å se på mer enn tre elevers meninger og jeg skal holde meg innenfor de to spørsmålene som er presentert. Alle elevene går i samme klasse.

2.2 Problemstilling 2

Hvordan legitimerer rektor på en ungdomsskole faget kroppsøving?

2.2.1 Presisering og avgrensning

Under denne problemstillingen kommer til å se på rektors oppfattelser om hvorfor vi trenger faget og hva elevene lærer i faget. Rektors meninger er ikke satt like stor vekt på som elevenes, men jeg føler det er viktig å ha med rektors uttalelser i en slik undersøkelse siden rektor har så mye makt i dagens skole. Ingen lærere utenom rektor er det gjort forskning på i denne oppgaven.

2.3 Problemstilling 3

Hva mener elevene og rektor om kroppsøvingsfagets status?

2.3.1 Presisering og avgrensning

Her vil jeg finne ut hvordan både elevene og rektor ser på faget kroppsøving, hvilken status de mener faget har for seg selv og på skolen. Jeg har samlet elevene og rektors meninger under samme problemstilling, slik at det går å trekke sammenhenger mellom de ulike informantenes svar. Dette er allikevel ikke noe jeg skal legge stor vekt på.

2.4 Definisjon av sentrale ord og begreper

Ordet legitimering må defineres. Sånn jeg har valgt å se på det er at det betyr: Forklare eller rettferdiggjøre. I min sammenheng blir dette da hvor viktig faget er, formål med faget, grunnlaget for faget.

3 TEORI

Jeg har valgt å bruke formelle læreplaner, artikler eller oppgaver basert på forskning. Et par lærebøker henviser jeg også til, men jeg har i hovedsak gått til forskning innen fagfeltet legitimering av kroppsøvingsfaget. Grunnet for at jeg har gjort dette er at jeg føler lærebøker slik som Gunn Imsens «Elevenes verden» kan fort bli utdatert når jeg har tatt for meg et så relevant tema som legitimering er, selv om det står absolutt mye bra der også, men ikke direkte rettet inn mot kroppsøving. Det er også kunnskapen og informasjonen fra forskningen som vil være av betydelig relevans når jeg eventuelt blir ansatt som lærer, derav ser jeg det på som god læring å benytte forskning som grunnlag for min teori i denne oppgaven.

3.1 Formålet med faget

Formålet med faget kroppsøving står beskrevet som en egen del av læreplanen i kroppsøving (Utdanningsdirektoratet, 2012a). Faget skal inspirere til en aktiv livsstil og bevegelsesglede. Det er helt grunnleggende for kroppen å være i fysisk aktivitet, og for å ivareta en god helse er bevegelse viktig. Hva som skiller ulike personer og hvordan de blir sett på kan ofte belyses med hvilken bevegelseskultur de har (Utdanningsdirektoratet, 2012a). Kulturen kan ifølge L06 skapes gjennom aktiviteter som lek, idrett, dans og friluftsliv. «Faget skal medverke til at

mennesket sansar, opplever, lærer og skapar med kroppen» (Utdanningsdirektoratet, 2012a, s. 2). Hva en gjør med kroppen er meget sentralt i faget. Fysisk aktivitet er ofte sett på som veldig sosialt, grunnet at det ofte drives sammen med andre. Faget kroppsøving har en viktig oppgave her med tanke på å fremme fair play og respekt for hverandre. Kroppsøving har en viktig rolle for å at elever/barn opplever glede, mestring og inspirasjon ved å være med på forskjellige aktiviteter, både for egen del og i samarbeid med andre. Hvis en deltar aktivt i faget vil en som elev kunne utvikle bedre selvforståelse, identitetsfølelse og utvikle positiv oppfatning av egen kropp (Utdanningsdirektoratet, 2012). Faget bygger på formål med at elever skal kunne vurdere kroppsideal og ha kunnskaper om helse, ernæring, trening og livsstil. Elevene skal også få kunnskap om at egen innsats har stor innvirkning på oppnåelse av mål og at det er ulike faktorer som påvirker motivasjonen til å drive aktivitet og trening. Gjennom oppnåelse av de ulike kompetansemålene så vil elevene kunne utvikle ferdigheter i et stort utvalg av aktiviteter og idrett, herunder skape glede for å oppholde seg i naturen. Formålet sier videre at elevene skal få kunnskap om trening, livsstil og helse, samt øke motivasjonen til å bedrive gode helsemessig atferd. En skal som elev i dette faget få muligheten til å teste ut mange nye ting og tøyne noen grenser i spontan og organisert aktivitet. Kjernen i faget består av bevegelseslek, allsidig idrett, fair play, dans og friluftsliv. Formålet med faget tar også for seg at elevene skal få kjenne på gleden fysisk aktivitet skaper for å ta det med seg videre i livet og oppleve at en kan mestre i faget uansett hvilke forutsetninger en har (Utdanningsdirektoratet, 2012a). Vurderingen i faget kroppsøving er spesiell. Når Læreplan 2006 (kunnskapsløftet) ble innført var elevenes innsats ikke var et vurderingskriterie i vurderingen av elevene. Dette ble nylig endret, slik at innsatsen eleven viser i timene igjen skal være en avgjørende faktor for hvilken karakter eleven ville få. Denne nye endringen hadde tilvirkning fra starten av skoleåret i høst 2012 (Utdanningsdirektoratet, 2012b).

3.2 Kompetansemålene i faget

Kompetansemålene i faget er inndelt under fire ulike hovedområder, som skal ta for seg hele faget og må sees i sammenheng. Jeg har valgt å se på disse hovedområdene for å forklare hva kompetansemålene inneholder i en helhet, isteden for å vektlegge enkelte mål. Disse hovedområdene er: aktivitet i ulike bevegelsesmiljø, idrettsaktivitet, friluftsliv og trening og livsstil (Utdanningsdirektoratet, 2012a). Hovedområdet aktivitet i ulike bevegelses miljø er kun fra 1. til 4 klasse og det er det eneste hovedområdet som blir tatt for seg på småskolen. Eleven skal få bearbeide automatiserte vanlige bevegelser i forskjellig miljø. Sentrale temaer

er spontan lek og organiserte aktiviteter i ulike miljø, både inne og ute. Området idrettsaktivitet er fra 5. klasse til 3. klasse videregående, hvor målene i området endres. Elevene skal få prøve et stort utvalg av idrettsaktiviteter. Hvilke idrettsaktiviteter som blir valgt bestemmes av skolen lokalt, men det er en del idretter elevene skal innom, slik som dans, svømming/livberging og ski/skøyter. Fair play er inne som et punkt og samhandling med andre elever er også vesentlig, gjøre hverandre gode. Friluftsliv er også fra 5. klasse til 3. klasse videregående hvor det blir stilt høyere krav til eleven etter hvor eldre en blir. Friluftsliv handler om at elevene skal få kunnskaper rettet inn mot opphold i naturen og kunne trives i naturen til ulike årstider. Lokale tradisjoner er vesentlig, orientering kommer inn som en idrett elevene skal få kunnskaper om. Trening og livsstil er det siste hovedområdet og det kommer først inn i kroppsøvingen for elever på ungdomsskolen og videregående. Elevene skal få kunnskaper om hvordan en som enkelt person burde trene for å oppnå ønsket effekt, hvor fokuset skal ligge på et helsefremmende plan, samt hvordan fysisk aktivitet kan være med på å oppnå en god livsstil. Det skal legges vekt på kunnskap, erfaring og refleksjon med å forbedre sin livsstil ut i fra egne forutsetninger. Elevene skal få begrep på hvordan ulike aktiviteter er med på å påvirke helsen til den enkelte elev (Utdanningsdirektoratet, 2012a).

3.3 Helse som legitimering

Det er mye snakk om helse i dagens samfunn. Thomas Høili Aspen har skrevet en masteroppgave som tar for seg helse og kroppsøving. Aspen i samarbeid med Fiona Dowling har publisert en artikkel som bygger på funnene i masteroppgaven (Aspen & Dowling, 2009). Her tar de for seg ulike diskurser og ideologier som knyttes opp mot temaet helse i kroppsøving. En diskurs kan forklares som en kombinasjon av verdier og tro, som bygger på synspunkter og hvordan ting blir oppfattet i samfunnet (Kirk, 1992). Hvordan vi snakker og skriver om faget samt hvordan vi praktiserer det danner grunnlaget for hvordan befolkningen generelt ser på faget. Ulike diskurser som kan belyse kroppsøvingfaget er prestasjon, meritokrati, konkurranse, idrett, trening og helse. Disse verdiene vil ha forskjellig status og det vil stadig være en debatt om hva som er de viktigste kunnskapene i faget (Aspen & Dowling, 2009). På samme måte kan vi se på begrepet helse som vi gjør med kroppsøving, måten det kommuniseres på har stor betydning på hvordan helse blir oppfattet. Diskursene under helse bygger på stridende kunnskap om ernæring, medisin, psykologi og treningslære. Aspen og Dowling (2009) ser på disse diskursene om helse. Det er viktig å vite hva som dominerer dagens tenkning om helse og plassen den har i faget, fordi helse har lenge vært en

stor del av legitimeringsgrunnlaget for faget kroppsøving.

Ideologier er sammensetningen av forskjellige diskurser (for eksempel medisinsk, politisk, pedagogisk) på måter som fungerer eller er blitt tilpasset til å fungere, som de sjelden gjør (Kirk, 1992). Rettet inn mot kroppsøving og helse vil en ideologi være, regelmessig trening, «riktig» kosthold, en tynn kropp og helse fremstilt som avhengig av hverandre. Dette er ikke ideelt, da ideologien ikke blir satt i sammenheng med når, for hvem, hvordan og under hvilke omstendigheter den kan brukes. Personer som ikke følger denne ideologien, de som ikke er så tynne, eller har «syke» kropper i form av for eksempel diabetes, vil da ikke ha god helse.

Aspen og Dowling (2009) ser på bekymringene og spør om kroppsøvingslærere er bevisst på sin rolle. I undersøkelsen intervjues 10 elever fra tre forskjellige skoler på Østlandet. De ble spurt om hva helse betyr og hva helse betyr for kroppsøvingfaget. Svarene var forholdsvis like blant de forskjellige elevene. De tok opp temaer som «bra» livsstil, å unngå sykdom (særlig overvekt), sunt kosthold og regelmessig trening.

Det ble også spurt hvorfor vi har helse i kroppsøvingfaget, der elevene svarte at det er på grunn av at barn blir mer overvektige og flere får hjerte- og karsykdommer. Elevene nevner også faktorer som «å trene», «å spise mye frukt og grønnsaker» og «hvile kroppen» er viktige årsaker til «bra» helse. Det virker som elevene har god greie på hva en bør gjøre for å leve en «sunn livsstil» (Aspen & Dowling, 2009). De sier dermed ingenting om hvordan hver enkelts helsevilkår har sitt utspring i sosioøkonomiske rammer og at å oppnå en sunn livsstil ikke er like tilgjengelig for alle (Øverby, Torstveit & Høigaard, 2011). Det blir ikke nevnt av noen elever at faktorer som inntekt, sosial tilhørighet, kjønn, utdanningsnivå, med flere har stor betydning for den enkelttest helse (Aspen & Dowling, 2009). Det som kom frem av intervjuene var en helsediskurs om trening = veltrent kropp = helse. Dette er bekymringsfullt grunnet at kroppen vil da fort bli sett på som et objekt, en maskin som blir trent isteden for å trene «seg» (Lesjø, 2008). Dette kan hemme refleksjoner om trening som bygger på hva man trener og hvorfor man gjør det. Hvis ikke dette endres vil en kunne miste gleden en opplever som menneske ved å trene og den blir erstattet med en tvang til å trene. Uten denne gleden vil få fortsette å drive med aktivitet (Aspen & Dowling, 2009). Hvis en tenker kroppen som et objekt, kan også et annet ondt perspektiv utvikle seg. Det kan bli så viktig å oppnå «gode» resultater kroppslig, at en tar til drastiske beslutninger om ta medikamenter for å styrke muskelmasse (anabole steroider), eller utvikler spiseforstyrrelser (Lesjø, 2008). Dette er noe

intervjuene belyser. Elevene opplever kroppspress, vet om andre som driver med anabole steroider og elever som har spiseforstyrrelser. Aspen og Dowling (2009) poengterer at det tydeligvis er mange unge mennesker som strekker kroppene sine veldig langt for å «trene kroppen», men dette skaper ikke god helse. Elevene i undersøkelsen opplyser også at de kan rangere mennesker etter hvordan kropp de har, altså et objektivt syn, ikke etter hvilke kvaliteter de har. Det er veldig ugunstig at utseende blir satt mer pris på enn de ulike kvalitetene mennesker har. Dette er stridene i forhold til læring om «bra» helse. Elevene burde bli mer bevisst på å ta fornuftige valg rettet mot kroppspress og ikke godta at en vel trent kropp nødvendigvis er en sunn kropp (Aspen & Dowling, 2009).

Undersøkelsen har også funn rettet mot at mange elever er svært positive til faget kroppsøving og de mener at det burde være et helsefokus i faget. Det kan også bli for mye fokus på helse. En elev viser til at fokuset på helse skaper mye kunnskap om hva man en burde gjøre for å oppnå god helse, men det er en utfordring å leve opp til det. Det blir til tider mye snakk om helse og det viser seg at kampanjer og budskap som ikke henvender seg til befolkningens ulike sosiale posisjon, har liten effekt (Aspen & Dowling, 2009).

Artikkelen tar også for seg at, å innføre daglig fysisk aktivitet i skolen, behøver ikke nødvendigvis bare å være bra. Ulike elever har forskjellig behov når det gjelder fysisk aktivitet og hvis kvaliteten på opplegget er minimal så vil det kunne ha betydning for elevenes oppfattelse av fysisk aktivitet i en helhet. Dette kan for noen bli sett på som tvang om fysisk aktivitet og å bli svett. Mange elever kan utvikle dårlige erfaringer med fysisk aktivitet og det kan stoppe de for å ta opp fysisk aktivitet i voksen alder (Kirk, 1989). I artikkelen konkluderes det med at elever tenker mye på kroppslig utseende ikke på psykisk og sosial helse når de snakker om helse. Denne tankegangen har de fått gjennom samfunnet som helhet og gjennom kroppsøvingfaget. Aspen og Dowling (2009) slår fast at faget kroppsøving burde legge mer vekt på å lære elevene at de må stille seg kritisk til alle forskjellige helsebudskap. I tillegg til at de ikke burde utvikle dårlig samvittighet, fordi de ikke strekker til i forhold til et kroppsideal som ikke har noe å gjøre med helse. Uttrykk som «du er hva du spiser!», «kroppen er som en maskin» burde bli tatt en oppgjør med. Elevene burde forstå hva regelmessig fysisk aktivitet kan gi den enkelte og at helse må sees i sammenheng med samfunnet og ulike individuelle faktorer. En vel trent muskuløs kropp bør ikke være målestokken.

Fiona Dowling (2010) konkluderer også med at det er åpent for å forstå kroppen som subjekt ikke bare som objekt, men det krever en viss pedagogisk forståelse fra kroppsøvingslæreren. Kroppsøvingsfaget har en rolle innenfor å lære elever/barn om helse og om hvordan en bør trene for å oppnå god helse med henhold til kompetansemålene (Utdanningsdirektoratet, 2012a). Dowling (2010) tar også for seg helsebetydningen i kroppsøvingsfaget og ser det i lys av det som står i læreplanen. Under hovedområdet trening og livsstil i læreplanen er det lagt mye vekt på at elevene skal utvikle kunnskap til ulike treningsmetoder for å skape en sterk og utholdende kropp. Dowling ser også at det er plass for hver enkelt kroppsøvingslærer til å lære elevene om hva som er god helse og hvordan fysisk aktivitet i samspill med mange andre faktorer kan styrke helsen.

3.4 Vurdering og legitimering

Det som vurderes kan gi signaler om hva som anses som viktig og hvordan status faget her, derfor har jeg med en liten del om vurdering i kroppsøving og jeg ser på nye føringer. Petter Erik Leirhaug driver for tiden med å utarbeide en doktoravhandling om vurdering i kroppsøving. Han har nylig publisert en artikkel som tar for seg de nye endringene i læreplanen for kroppsøving (Leirhaug, 2013). Leirhaug ser på kommentarene til Inge Turøy som ble publisert i forrige nummer av Kroppsøving og kommer med sine meninger rundt dilemmaet (Turøy, 2012). Det går en gjeldende debatt om vurdering etter ferdigheter i faget. Leirhaug (2013) ser skeptisk på grunnlaget for læring og vurdering i faget hvis ferdigheter ikke skal telle. Ferdighetene vil telle gjennom målet «trene på og bruke ulike ferdigheter i utvalde lagidrettar, individuelle idrettar og alternative rørsleaktiviteter» (Utdanningsdirektoratet, 2012a, s. 9). Få andre mål har begrepet ferdighet i seg, det er dette som bekymrer Leirhaug og Turøy. Ferdighetsbegrepet må tolkes ut i fra formålet med faget. 3000 meter test er brukt som eksempel i artikkelen. Lærere vil ofte vurdere ferdigheten utholdenhet rettet mot hvem som kommer først i mål. Leirhaug mener at en må se på hvordan eleven legger opp løpet med tanke på intensitet, kunne eleven ytet enda bedre selv om han/hun vant, hvis han/hun hadde hatt et bedre løpsopplegg. Hvis eleven som vant kunne ha løpt enda bedre burde han/hun få trene mer på nettopp løpsopplegg. Fokuset blant elevene kan ofte bli for mye rettet inn mot at en skal ha karakter i faget. Siden innsats ikke har vært en gjeldende faktor i vurderingen til eleven, så mener Leirhaug at dette har vært en avgjørende faktor for at lærere bruker mer tester og det har vært større fokus på karakter blant elevene. Endringene har som sagt kommet, at innsats nå skal telle, men hvor mye det skal telle i den

endelig vurderingen sier utdanningsdirektoratet ingenting om. Dette vil trolig variere mellom hvilken aktivitet en driver med i undervisningen (Leirhaug, 2013). Claes Annerstedt (2010) ser også på hvordan vurdering praktiseres i skolen. Han har sett på mye nyere forskning innen emnet og det viser seg at det fortsatt foregår sammenligninger mellom elever når det settes en vurdering. Karakternivået har også økt de siste årene og mange får gode karakterer. Det kommer også frem at personlighet og oppførsel har stor innvirkning på hvilken karakter eleven får og læreren setter på det ytterste en karakter bare på magefølelsen. Utvikling og bruk av god karakterkriterier hjelper læreren med å sette retterferdige karakterer (Annerstedt, 2010).

3.5 Elever med negativ oppfattelse av kroppsøving

Therese Andrews og Venke Johansen (2005) har skrevet en forskningsartikkel basert på en hovedfagsoppgave (Johansen, 2002) om samme tema. Den tar for seg en kvalitativ undersøkelse hvor det er intervjuet 13 jenter i alderen 16-20 år på helse og sosialfag på to videregående skoler. Disse 13 jentene ble plukket ut med bakgrunn i en spørreundersøkelse som kartla hvor godt de likte kroppsøving, hvor jentene svarte at de likte gym dårlig og/eller hadde mer en 15% fravær fra kroppsøvingstimene. Den kvalitative undersøkelsen tok for seg ulike forhold som påvirker disse jentenes opplevelse av kroppsøving. Studien konkluderer med at hvordan en opplever kroppsøving på ungdomsskolen har stor innvirkning på hvordan en opplever og hvorvidt en deltar i kroppsøvingen på videregående (Andrews & Johansen, 2005). Det som kom frem i intervjuene med jentene, er at det er mange ulike ting som endrer seg fra barneskolen til ungdomsskolen som har betydning for jenters begeistring for faget. Innholdet i faget endres, jentenes kropper endres og relasjonene mellom jenter og mellom jentene og læreren endres. Når det gjelder innholdet i faget, så innføres karakterer, jentene har frykt for å dumme seg ut, innholdet i timene er ofte på guttenes premisser og jentene blir oversett. Slik blir det beskrevet av en av jentene i intervjuet (Andrews & Johansen, 2005, s. 306).

Om sommeren hadde mi bare fotball. Til slutt var det bare 2-3 jenter som hadde gym. Ingen av jentene likte ballspill, så av og til fikk mi lov til å ha aerobic hvis mi ordna med musikken sjøl. (...) Men guttene slapp jo sjølsagt å ha jenteting. (Mona)

Siden det var så mye «gutteaktiviteter» så ble det liten tid til «jenteaktiviteter» som dans og turn, hevdet jentene i undersøkelsen. Hva som ble tema i undervisningen var rettet inn mot

hva læreren likte å drive med og hadde kunnskaper om. Jentene mente at det var jo ikke rart at en mannlig lærer ikke kunne danse. De uttrykte også at de foretrakk å ha gym uten gutter hvis de kunne velge, for da slapp de den evige dominansen fra guttene i ballspill. De sa også at guttene var til tider hardhendte, slik at jentene ikke turte å utfolde seg skikkelig i timene.

I diskusjonsdelen til artikkelen kommer det frem at dårlig karakterer kan føre til at elevene nedprioriterer faget og viktigheten svekkes. Hvis eleven legger liten innsats i faget, vil ikke nederlaget med å få en dårlig karakter blir så stort. Dette tar også Jan-Ola Högberg (2008) for seg i sin bok der han forklarer ulike læringsklimaer i en undervisningssituasjon.

Prestasjonsorientert klima bygger på ytre motivasjon, at eleven skal føle at han/hun blir belønnet hvis han/hun yter bra, for eksempel med en god karakter, eller penger for idrettsutøvere. Oppgaveorientert klima bygger på indre motivasjon. Når eleven mestrer noen så skal en føle en belønning i seg selv med å delta i aktiviteten. Idrettsutøvere bruker dette aktivt i motivasjonen for å trene på det nivået de gjør. Eleven i eksempelet ovenfor som viste liten innsats i faget, er påvirket av et prestasjonsorientert klima, siden en har liten glede av å prøve og feile. Lærere burde påvirke undervisningssituasjonen i kroppsøving på en slik måte at et oppgaveorientert klima burde fremmes, dette vil også gi utslag for mange av de jentene Andrews & Johansen (2005) har snakket med, slik at de tør å være med og ikke er redde for å dumme seg ut i kroppsøvingstimene.

3.6 Fagets status

Anne Reidun Wiken (2011) har i sin masteroppgave presentert blant annet hvordan faget kroppsøving blir sett på av elever i VG3 på en studiespesialiserende linje. Wiken (2011) har i sin kvantitative undersøkelse sett at elever mener kroppsøving er viktig for å få et avbrekk i forhold til annen teoriundervisning, dette er allment kjent og egentlig ikke noe nytt. Det hun imidlertid finner ut er at fire av fem elever er positivt innstilt til faget, men i overkant av en tredjedel mener faget er mindre viktig når det sammenlignes med andre fag. Her er det sett på fag som har en avsluttende eksamen som sammenligning. Det viser seg også at de elevene som deltar eller har deltatt aktivt på fritidsaktiviteter har mer positivt syn på kroppsøving. Wiken (2011) tar også for seg et annet punkt som omhandler hva elevene skal lære i faget. Hun har funnet ut i sin undersøkelse at aktivt bruk av kompetansemålene fra lærerens side er spesielt viktig når det gjelder hvordan elevene oppfatter hva de skal lære i faget. Presisering av mål er særdeles viktig og målet for timen burde alltid være klart og bli fortalt til elevene

før timen. Dette er forøvrig ikke noe nytt, men effekten som ble målt i den kvalitative undersøkelsen viser at nesten 50% av elevene ikke kjenner til kompetansemålene. Det ble også undersøkt om hvorvidt elevene hadde lært noe i kroppsøving. Her svarer seks av ti elever at de ikke har lært noe i kroppsøving, dette er alarmerende.

4 METODE

Når en velger metoden en skal bruke i undersøkelsen, er det viktig å velge den ut i fra problemstillingen. I dette kapittelet skal vi se på hvorfor jeg har valgt gitt metode og hvorfor den kan være riktig. Undersøkelsen baseres på mennesker og om meninger de har, dermed må en samfunnsvitenskapelig metode til. Johannessen, Tufte & Christoffersen (2011, s. 29) beskriver det slik:

Samfunnsvitenskapelig metode dreier seg om hvordan vi skal gå frem for å få informasjon om den sosiale virkeligheten, og ikke minst hvordan denne informasjonen skal analyseres, og hva den forteller oss om samfunnsmessige forhold og prosesser.

En må dermed samle inn, tolke og analysere data slik at det kan settes i en sammenheng. Dataene en samler inn kalles også empiri (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2011).

4.1 Valg av metode

Det er viktig å velge riktig metode, slik at innsamling, tolkning og drøfting rundt empirien vil kunne svare på problemstillingen. Forskjellige typer metoder vil kunne skaffe forskjellig data. En snakker ofte om kvalitative og kvantitative metoder. Kvantitative metoder bygger på en undersøkelse som tar for seg målbare resultater, kan settes opp som tall eller avkryssninger i skjema og undersøkelsen blir ofte gjennomført i en stor skala. Kvalitative metoder utvikler data som ikke direkte kan settes opp i et skjema og enkelt sammenlignes med hverandre. En kan samle inn informasjon ved hjelp av intervju eller observasjon og undersøkelsen er ofte begrenset til få informanter, som kan representere et større utvalg (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2011).

Jeg har valgt å bruke kvalitativt intervju for å besvare problemstillingene i denne oppgaven.

4.1.1 Beskrivelse og begrunnelse av metode

Jeg har gjennomført en kvalitativ undersøkelse på en ungdomsskole. Intervju ble valgt som fremgangsmåte. Et intervju kan ofte bli sett på som en samtale eller dialog mellom to parter, intervjuer og informanten. I et intervju kan informantene komme med sine meninger om legitimeringen av kroppsøvingfaget og en kan som intervjuer komme med oppfølgningsspørsmål, slik at en kan gå i dybden på det som kommer frem. Det kan være enklere å få frem nøyaktig det informanten mener med en kvalitativ tilnærmingen, enn at informanten skulle kunne krysse av og gi et tall på en skala på hvordan noe oppleves. Observasjon er en annen måte en kunne samlet inn data og gjennomført en kvalitativ undersøkelse på (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2011). Dette ble sett på som lite hensiktsmessig grunnet gitt problemstilling, fordi det informanten sier i en dialog om emnet er mer relevant enn det han/hun kunne ha vist i en undervisningssammenheng. En kombinasjon av begge var heller ikke relevant. Intervjuet ble lagt opp som et semistrukturert intervju, hvor jeg lagde ulike temaer ut i fra min problemstilling og formet en intervjuguide (vedlegg 5) med spørsmål under de ulike temaene. Intervjuguiden og de temaene som er settet opp behøver ikke å gjennomføres i rekkefølge. Hvis informanten kommer inn på et annet tema mens han/hun snakker så kan rekkefølgen endres. Dette er med på å skape en god balanse mellom standardisering og fleksibilitet (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2011).

4.1.2 Utvikling av metoden

Det er vanlig som forsker og først finne ulike temaer basert på problemstillingen som en vil spørre om i intervjuet, deretter lage spørsmål eller punkter en vil at informanten skal si noe om innenfor disse temaene (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2011). I min intervjuguide (vedlegg 5) satte jeg på forhånd opp tre temaer, som skulle være førende i intervjuet. Tema 1: Viktigheten av kroppsøving, tema 2: Hva lærer man i kroppsøving og tema 3: Hvorfor trenger vi kroppsøvingslærere. Stikkordene under spørsmålene er ting jeg vil at informantene skal komme inn på i intervjuet. Gjør de ikke det av seg selv, vil jeg stille ledende spørsmål for å høre om de har noen meninger rundt dette uten å være for direkte, dette vil jeg ta i betraktning når jeg vurderer svarene i etterkant. For eksempel: *I kroppsøving så er det litt at du skal lære nye aktiviteter, få innblikk i nye ting, tøye grenser. Føler du at du har fått prøvd det?* Tema 1 og 2 går direkte inn på problemstillingene jeg har satt meg, både i forhold til rektor og elevene. Tema 3, Hvorfor trenger vi kroppsøvingslærere, er mest noe jeg var interessert i å finne noe ut om, når jeg først hadde muligheten til å spørre elevene/rektor i en faglig setting. Temaet er ikke særlig vektlagt videre i oppgaven, siden det er litt på siden av det som er

problemstillingen i oppgaven.

4.1.3 Etiske forhold

Jeg tok kontakt med en skole. Dette gjorde jeg ved å møte opp på skolen med søknad til rektor (vedlegg 1), informasjonsskriv til elever/foreldre (vedlegg 2), samtykkeerklæring (vedlegg 3) og en taushetserklæring jeg hadde signert (vedlegg 4). Jeg gjorde det på denne måten for å spare tid. Slik at hvis rektor godtok at det var greit at jeg kunne gjennomføre undersøkelsen, kunne informasjonsskrivene og samtykkeerklæringene bli delt ut med en gang. Rektor godtok at jeg kunne gjennomføre undersøkelsen og jeg leverte over informasjonsskrivene og samtykkeerklæringene til rektor. Alle innsamlede data er blitt behandlet konfidensielt og jeg har funnet opp fiktive navn for elevene og rektor har jeg bare kalt rektor. Det vil ikke være mulig å spore opp informantene ved hjelp av denne oppgaven på noen som helst måte. Det er kun jeg som forfatter og til dels veileder som behandler informasjonen hentet fra intervjuene og alt materiell vil bli slettet i etterkant. Det er ingen sensitive temaer som tas opp i intervjuet, det er heller ikke mulig å personidentifisere informantene. Intervjuene ble gjennomført i skoletiden, så det har ikke vært nødvendig å søke til personvernombudet.

4.2 Valg av enheter

Utvalget av enheter er avhengig av problemstillingen og begrenses av hva som er praktisk og hensiktsmessig å gjennomføre. Hvor stor variasjon det skal være mellom informantene kan være avgjørende for hvor godt problemstillingen blir besvart. For stor likhet blant enhetene kan gjøre det vanskelig å se på hvordan forskjeller mellom mennesker kan ha noe å si for studien. For stor forskjell blant informantene kan gjøre det vanskelig å finne likheter og sammenligne (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2011).

4.2.1 Utvalget

Det er ikke lett å bestemme hvordan en skal velge informanter og hvor mange en skal ha på forhånd. Det kan være at det bestemmes fortløpende i undersøkelsen. Utvalget av informanter i et kvalitativt forskningsprosjekt skal ikke nødvendigvis være representativt, men hensiktsmessig. Dette kalles i følge forfatterne for strategisk utvalg (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2011).

Jeg intervjuet tre 10. klassinger fra samme klasse hver for seg og en rektor på en skole. Når

jeg var å møte rektor hadde jeg med 15 informasjonsskriv og samtykkeerklæringer. Disse tok rektor og skulle levere de til en lærer i klassen, slik at denne læreren kunne levere de videre til elevene. Det aner meg at det ikke ble gitt en klar beskjed når disse skrivene ble delt ut, at de måtte tas med tilbake over helgen, signert av foreldre og elev. Det var bare tre elever som hadde med samtykkeerklæringen tilbake, slik at jeg bare kunne bruke disse tre elevene som informanter i mitt intervju. Jeg hadde på forhånd ønsket meg mellom tre og seks elever, så å få i hvert fall tre var ikke krise. Hvis det var mange, opp i mot 15 som hadde med samtykkeerklæringen tilbake, slik jeg hadde forestilt meg kunne jeg ha vært mer selektiv i min utvelgelse av elever. Jeg kunne da ha bedt faglærer hjelpe meg å plukke ut elever som har forskjellig karakter i faget, likt antall av begge kjønn eller kanskje fra forskjellig sosial bakgrunn. Dette vil kunne ha blitt et utvalg med maksimal variasjon, som er en av flere måter strategisk utvelgelse kan foregå på. Her kunne det ha oppstått motpoler, som kan skaffe en stor bredde i undersøkelsen (ibid).

4.2.2 Bakgrunnsvariabler i utvalget

Johannessen, Tufte & Christoffersen (2011, s. 249) forklarer en variabel på følgende måte: «En variabel er en spesifikk egenskap eller et kjennetegn ved enhetene som varierer med forskjellige verdier.» Inntekt, kjønn og utdanningsnivå er eksempler på variabler. Verdier kan sees på som svaralternativer og variabelen må alltid ha to verdier for å kalle det en variabel. 400, mann og fullført videregående er eksempler på verdier. Jeg kommer til å gå inn på de variablene som har betydning for min undersøkelse, videre presenteres det mer om informantene i resultat/diskusjons kapittelet . Av de tre elevene er det to gutter og en jente. Disse går alle i en og samme klasse. Kroppsøvlingslæreren de har, er en faglærer som har kroppsøving som utdanningskompetanse og har jobbet i skoleverket i 20 til 30 år. Rektor har vært ansatt i skolen i lengre tid og er selv utdannet lærer, men har ikke kroppsøving som fag.

4.2.3 Frafall

Jeg kom med forslag om to dager til rektor som kunne være aktuelt å gjennomføre intervjuene. Det ble satt den første av de to dagene. Hvis jeg ikke hadde fått intervjuet i hvert fall tre elever denne dagen, måtte jeg ha kommet tilbake den andre aktuelle dagen. Alle elevene og rektor gjennomførte intervjuet, selv om de ble fortalt i forkant at de bare kunne gå når de ville, hvis det var noe de ikke ville svare på.

4.2.4 Representativitet og generalisering

For å oppnå et best mulig utvalg så burde en ta hensyn til at informantene skal kunne representere populasjonen. Populasjon betyr befolkning, men i sammenheng med samfunnsvitenskapen, er populasjon en samling av alle enhetene problemstillingen er relevant for. Har en et stort utvalg av informanter kan det være større sjanse for at dette utvalgets svar og meninger kan være det samme som populasjonens meninger (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2011). Et utvalg mellom tre og seks elever, er ikke et representativt utvalg hvis en skal se alle 10. klassinger som grunnlag for populasjonen. Det vil imidlertid gi et lokalt svar på hvordan elever i denne ene klassen legitimerer faget.

4.3 Validitet

Validitet kan begrunnes som datas relevans, hvor gyldig det er å bruke dataene som kommer frem i undersøkelsen. Validitet er altså hvor relevant representerer dataene fenomenet (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2011). Thagaard (2004) tar for seg ulike temaer som direkte spiller inn på om det empiriske grunnlaget i oppgaven er legitimt å bruke rettet inn mot problemstillingen. Hun ser på troverdighet, at undersøkelsen gjennomføres på en måte som er tillitsvekkende. Bekreftbarhet er hvordan tolkningen blir gjennomført og om resultatene/diskusjonene er relevant i forhold til annen forskning. Overførbarhet er at tolkningen som blir gjort i en enkelt undersøkelse kan også være gjeldende i andre sammenhenger (Thagaard, 2004).

4.3.1 Vurdering av validiteten i oppgaven

Jeg ser at det er ulike styrker og mulige svakheter i form av feilkilder som er med på å vurdere validiteten i oppgaven. Jeg kommer til å se på de ulike faktorene som kan ha direkte betydning for oppgavens validitet. Dette er også punkter Johannessen, Tufte og Christoffersen (2011) tar for seg.

Erfaring med denne type undersøkelse

Jeg har tildels liten erfaring med å gjøre større undersøkelser i en skole. Har heller ikke ledet et intervju før, men jeg har hatt faglige samtaler med enkelt elever før og da følte jeg at jeg mestret det veldig bra.

Utvalg av informanter

Jeg ønsket meg i forkant mellom tre og seks elever som informanter, jeg endte opp med tre. Dette kan ha preget validiteten i oppgaven noe, men de elevene jeg fikk hadde mange gode reflekterende svar rundt det jeg stilte spørsmål om. Allikevel elevene som representerte en stor del av mitt utvalg i undersøkelsen var svært positive til faget kroppsøving, så jeg har ikke fått noen klare motpoler i min undersøkelse. Dette kan også være med å belyse at mange elever er glad i faget i grunnskolen. Rektor på skolen er også intervjuet, ikke bare elever. Dette er fordi at rektor i dagens skole sitter med veldig mye makt og hvilken oppfatning vedkommende har om faget overføres fort til lærere og til og med hva elever mener om faget. En av rektors oppgaver i skolen er å fordele midler. Hvis vi ser på penger som et eksempel, er det ikke vanskelig å forestille seg at hvis rektor ikke har noen god oppfattelse av faget så blir det ikke gikk noe mye penger til kroppsøvingsutstyr. Rektor vil selvfølgelig sørge for at rammefaktorene i undervisningen er såpass gode at det er mulig å drive undervisning på et nivå, men det er ikke sikkert det blir lagt av noen midler til noe særlig utenom det absolutt nødvendigste, dette vil naturligvis prege undervisningen. At jeg også har tatt for meg rektors mening, tror og mener jeg styrker oppgaven min.

Bruk av teori

Teorien som bygger i hovedsak på annen relevant forskning og læreplanen har hele tiden vært grunnlaget for mitt arbeid. Jeg har satt det informantene har kommet med i intervjuet i sammenheng med teorien og vist om refleksjonene stemmer med forskerne eller om at informantene er uenig. Jeg må allikevel være bevisst på at min tolkning av det informantene har svart, ikke behøver å være den samme som informantene selv. Det kan ha oppstått missforståelser, men jeg har prøvd etter beste evne å tolke svarene til informantene.

4.3.2 Gjennomføring av intervjuene

Det er ulike styrker og mulige svakheter i form av feilkilder som kan ha kommet frem under intervjuet. Johannessen, Tuft og Christoffersen (2011) ser på hvordan en bør dokumentere intervjuet, hvordan stille spørsmål, viktigheten av en god relasjon og hvordan oppføre seg som intervjuer under et kvalitativt intervju. Jeg går inn på de temaene som har relevans for min undersøkelse og ser på andre ting som også er av relevans for validiteten.

Bruk av båndopptaker

Jeg brukte en enkel lydopptaker under intervjuene, dette tror jeg har styrket hva jeg har fått ut

av mine data i etterkant. Hvis jeg skulle ha sittet å skrevet ned hva informantene svarte under intervjuet er det helt naturlig at jeg ikke hadde fått med alt. Har en lydopptak er det enkelt å høre når informantene bruker lengre tid eller nøler med å svare på spørsmål. Her kan det trekkes slutninger at informanten enten misforstod spørsmålet, eller ikke hadde et svar.

Rekkefølgen på spørsmålene

Dette er noe som ikke var veldig gjennomtenkt fra min side, intervjuguiden min var ikke lagd slik at jeg begynte med fakta og introduksjonsspørsmål før jeg så gikk over til nøkkelspørsmålene slik som

Johannessen, Tuft og Christoffersen (2011) beskriver at en burde. Første spørsmålet var for eksempel: *Hvorfor har vi kroppsøving?* Det er uvisst å si hvor mye dette preget intervjuet, jeg fikk forholdsvis gode og reflekterende svar selv om jeg begynte med et slik nøkkelspørsmål.

Oppfølgingsspørsmål

Jeg føler jeg var flink til å stille oppfølgingsspørsmål i intervjuet hvis jeg følte det var noe informanten kunne/burde utdype litt mer om, eller om han/hun ikke forstod spørsmålet, for eksempel: *Er det noen andre grunner tror du?* Det var til tider oppfølgingsspørsmålene ble litt for ledende det var tydelig hva jeg ville ha svar på, for eksempel: *Merker du at du på dager du har hatt kroppsøving, at du kan bli litt bedre konsentrert i teoritimer i etterkant?*

Flere spørsmål samtidig

En feilkilde og en svak side ved undersøkelsen var at jeg noen ganger stilte flere spørsmål på en gang, for eksempel: *Hva er det kroppsøvingslærere kan gjør for at dere lærer dette her da? Og trenger man kroppsøvingslærere? Du har kanskje hatt en vikar i kroppsøving?* Her begynte eleven med å svare: *Når vi har hatt vikarer så syns jeg det har vært litt uoversiktlig (...)*

Tilbakemelding til informantene

Jeg var flink til å gi tilbakemeldinger til informantene og viste at jeg var interessert i det de fortalte. På slutten av intervjuet fikk samtlige en takk for at de deltok og en positiv kommentar på det de hadde snakket om, fordi det var mye bra jeg fikk av spesielt elevene.

Tidsbruk

Dette var noe jeg var litt oppmerksom på, jeg sa til informantene at intervjuet vil ta mellom 10

og 15 minutter og det gjorde det, rektor sitt varte dog noe lengre. Når jeg begynte på det siste temaet så sa jeg fra til informanten at vi snart var ferdig.

Vedlegg

Jeg hadde med en utskrift av kompetansemålene for 10. klasse på intervjuet. Dette var for å enkelt relatere det til hva som faktisk står i læreplanen og vise elevene hva de skal ha lært i løpet av tiden på skolen. Dette viste seg å være en fordel når vi snakket om tema 2, som tar for seg hva elevene skal lære i faget.

Relasjon mellom intervjuer og informant

Jeg fikk fort god kontakt med elevene og jeg følte at jeg hadde full oppmerksomhet og deltakelse blant informanten i de enkelte intervjuene. Dette er kanskje noe av grunnen for at rekkefølgen på spørsmålene ikke slo så negativt ut. Denne relasjonen er viktig, hvis forskeren er for pågående og hvordan forskeren takler den innledende fasen i et intervju er svært viktig for hva som kommer ut av intervjuet (Johannessen, Tuft & Christoffersen, 2011).

Rammene rundt intervjuet

Intervjuet med rektor ble gjennomført på rektors kontor, hvor vi fikk sitte alene. Ble avbrutt en gang av en telefon, men vi kom fort inn i det igjen. Intervjuene med elevene ble gjennomført på verandaen på skolen, eller i kantinen når de andre elevene hadde timer. På verandaen var det litt støy fra biler, men vi satt såpass langt oppe at vi hørte bare lyden av de, hverken eleven eller jeg ble særlig påvirket av dette.

5 RESULTAT/DISKUSJON

Etter mine kvalitative intervju med elevene og rektor har jeg kommet fram til ulike resultater. Det følger kort en informasjon om informantene før jeg presenterer resultatene. Spørsmålene som ble stilt til både elevene og til rektor er forholdsvis like og er stilt med utgangspunkt i intervjuguiden (vedlegg 5). Resultatene har jeg satt under de tre problemstillingene jeg har. Jeg har tatt for meg de tre hovedspørsmålene jeg hadde under intervjuet og satt opp hva informantene mener om de. To av spørsmålene blir under den første og andre problemstillingen, som er henholdsvis hvordan elevene og rektor legitimerer faget. Det siste spørsmålet som bygger på fagets status, har jeg samlet elevene og rektors meninger under

samme punkt, som utgjør den tredje problemstillingen. Deretter har jeg diskusjonen under hvert enkelt spørsmål for at det skal virke oversiktlig. Her prøver jeg å se sammenhenger mellom det informantene har svart og det som er grunnlaget for min teori, jamfør kapittel 3.

5.1 Om informantene

«Silje» driver ikke med noen idrett men mener selv at hun tar ting lett, liker ikke ballspill, syns kroppsøving er ok. «Martin» driver med sykling og langrenn og kroppsøving er hans favoritt fag. «Jens» har spilt hockey, har en god oppfattelse av faget kroppsøving. Rektor er en kvinne som har jobbet i skoleverket i lang tid, har vært i stillingen som rektor i mellom 10 og 15 år. Hun er utdannet lærer, har ikke kroppsøving som fag, men ser på faget som svært viktig og gir uttrykk for at det prioriteres på skolen.

5.2 Resultat og diskusjon om problemstilling 1

Hvordan legitimerer elevene faget kroppsøving ved avslutningen av grunnskoleopplæringen?

Resultatene bygger på svar fra alle elevene. Jeg har variert hvor mye jeg har tatt med fra intervjuet og presentert her, men hvis det er forskjellige synspunkt blant elevene om samme spørsmål har jeg tatt med alle sine meninger. Jeg vil diskutere under hvert hovedspørsmål. Jeg gjentar at elevene har blitt tildelt fiktive navn for at de ikke skal kunne identifiseres, bli lettere å omtale de og skille de i fra hverandre.

5.2.1 Hva mener elevene om hvorfor vi skal ha faget?

«Silje» kommer med følgende budskap: *Både for å få bevege seg i hverdagen fordi vi sitter så mye stille også for å lære viktige kunnskaper om å holde seg i form og helse og sånn for resten av livet, for at man får grunnkunnskaper i at det er viktig å røre på seg.*

«Martin» har lignende syn, men poengterer også at et avbrekk er grunn for at vi har faget: *Et avbrekk, isteden for å bare sitte på skolebenken, men gjøre noe anna.*

«Jens» tar opp at det bringer fysisk aktivitet til de som ikke driver med fritidsaktiviteter på fritiden og konsentrasjonsnivået stiger etter kroppsøvingstimen: *Jeg tror det er for og, det er kanskje mange ungdommer som ikke går på noen fritidsaktiviteter og sånn. Tror det er for å få inn litt trening i hverdagen til de og sånn. Også, jeg syns det er mye lettere, på torsdager så har vi kroppsøving i 2. time. Da synes jeg det er mye lettere å konsentrere seg etter det da.*

For jeg våkner veldig av å ha gym i den timen.

Elevene tar også opp at det er viktig å ha kroppsøving fordi en får prøvd ulike aktiviteter. «Silje» belyser dette slik: *Kroppsøving hjelper til å holde deg i form når du er elev og kanskje det at du lærer hva du liker å gjøre for å holde deg i form fordi du får prøvd deg på mye forskjellig og får en ide om hva du kan gjøre for å holde deg i form. At du får et grunnlag ved hjelp av undervisningen i faget.* «Jens» utfyller videre når jeg spør om faget er til for å bedre helsen mens du går på skolen eller i etterkant: *Jeg veit ikke jeg. Men mens du er elev da er det mange som går på fritidsaktiviteter. Men det er kanskje greit å få sånn rutine eller vaner på at det er bra å trene. Det er ganske greit, som du kan ta opp når du går i arbeidslivet.*

Diskusjon

Elevene er kjappe til å nevne helsebudskapet i kroppsøvingsfaget, det er «Siljes» kommentar jeg har med, men samtlige elever er på en eller annen måte inne på helseaspektet ved noe av de første de sier under spørsmålet. De tar opp det Aspen & Dowling (2009) poengterer at helseperspektivet blir ofte sett på som grunnlaget for legitimering av faget. «Martin» tar opp at kroppsøvingsfaget også er til for å ha et avbrekk fra teoriundervisning og «Jens» utfyller med å si at det bedrer konsentrasjonen i teoritimer i etterkant ved å ha kroppsøving. Dette er i tråd med det Wiken (2011) tar for seg i sin masteroppgave. Elevene nevner at kroppsøvingsfaget er til for at en skal komme i bedre form og få prøvd et stort utvalg av forskjellige aktiviteter. Formålet med faget er på dette punktet direkte knyttet til det elevene sier og det virker som elevene har god oppfattelse om hvorfor vi har faget (Utdanningsdirektoratet, 2012a). Elevene sier imidlertid ingenting om at det er ulike sosioøkonomiske forskjeller når det gjelder helsen til den enkelte slik som Øverby, Torstveit og Høigaard (2011) forklarer det. 10. klasse elevene fikk ikke spørsmål direkte innenfor dette teamet, men det tyder på at de ikke har en oppfattelse av at disse forskjellene er av stor betydning. Diskursen (Kirk, 1992) elevene fremstiller om hvorfor vi har kroppsøving er at kunnskaper om trening = god helse for livet. Elevene i min undersøkelse har til dels den bekymringsfulle tankegangen som Lesjø (2008) presenterer, med at kroppen blir sett på som en maskin som skal trenes, ved utsagnet til «Silje» *Kroppsøving hjelper til å holde deg i form når du er elev (...)*. Ingen nevner de negative forholdene som kan utarte seg ved for mye fokus på trening og helse, slik som doping eller spiseforstyrrelser (Lesjø, 2008). Jeg er av den oppfattelsen at svært få 10. klassinger trekker disse slutningene. Det blir ikke nevnt at den psykiske og mentale helsen også er av stor betydning for kroppens samlede helse, slik som

også Aspen & Dowling (2009) konkluderer med i sin artikkel.

5.2.2 Hva mener elevene de skal lære i faget?

Jeg spurte samtlige elever om de kjente til kompetansemålene, «Silje» svarte slik: *Eh, ja det står på planen vi får hver ny periode. Vi har forskjellige ting vi driver med hver uke, for eksempel en uke har vi kanskje fokus på ballspill, men en annen uke dans og turn, så sånn sett er det ganske greit å vite hva konkret vi driver med da.* Hun poengterer videre at det er forskjell på lærerne på skolen: *Den andre klassa som har en annen lærer tror jeg er enda tydeligere på hva du må kunne i de forskjellige aktivitetene for å få bra karakter, og jeg tror det har veldig mye å si på læreren, også hva som kreves av deg på en måte. Det virker som det er ganske store forskjeller på det.*

«Martin» svarer dette på spørsmålet om han kjenner til kompetansemålene: *Ja, vi får jo sånn instruksjoner innenfor de aller fleste, vi er innom stort sett alle idretter liksom. Så vi får jo instruksjoner og prøvd oss på å spille og gjøre det aller meste. Alt fra turn til basketball til fotball, skøyter og sånne ting.*

«Jens» har et mer avslørende svar og sier: *Nei, jeg tror ikke jeg har lært det.* Han sier videre at: *Jeg tror de ligger på Its learning, men jeg tror ikke jeg har satt meg inn i det.* I intervjuet med «Jens» kommer vi innpå om han har lært noe i kroppsøving, mens han har gått på skolen, han svarer dette: *Jeg føler ikke at jeg har blitt noe bedre i fotball eller i dans egentlig. Men jeg har de grunnlegende ferdighetene fra før liksom, men jeg føler ikke at jeg har blitt noe bedre på i ungdomskolen egentlig.*

Litt preget det han svarte spør jeg han direkte om han ærlig talt ikke har lært noe, han fortsetter: *Jo jeg har jo lært, jeg tror jeg har lært noen danser. Men de går jo fort i glømmeboka da, så lenge vi har en time der vi har dans. Så har vi lært litt på orientering. Med å bruke kart og sånn, men jeg har egentlig kunnet det før også da.*

Jeg stilte videre spørsmål om de har lært noe i forhold til hovedområdet trening og livsstil som er nytt fra ungdomsskolen. «Silje» har dette å si om saken: *Det føler jeg vi har lært veldig lite til ingenting om, men jeg synes kanskje personlig at det kanskje er det viktigste i gym fordi det er noe alle kan ta med seg videre og jeg skulle ønske vi kunne ha hatt mer av det. Men jeg kan ikke huske en eneste gang vi har hatt om det egentlig.* Jeg opplyser henne om at det er svært få kroppsøvingslærere som har rene teoriøkter på ungdomsskolen og at det blir mer av dette på videregående, da skyter hun inn: *Ja. Men det er også litt interessant hvis en*

hadde hatt teori før vi hadde hatt gym på en måte, hvis vi hadde visst litt mer om det og hva som er bra med det og sånne ting.

«Martin» ble også spurt spørsmålet om han hadde noen begrep på trening og livsstil, han svarer følgende: *Nei, ikke så mye egentlig. Vi har ikke hatt så mye om det.* Han fortsetter etter han har tenkt seg litt om og sier: *Eh, vi har hatt noe sånn innleveringer da. Hvor vi skulle lage vår egen treningsplan. Også har vi levert den til læreren.*

«Jens» sier det helt motsatte av de to andre elevene med at: *Jeg tror vi har hatt mye av det, jeg tror gymlærerne har gått igjennom mye av det der i starten av timene.* Jeg stiller så et litt ledende spørsmål om «Du husker at du har hatt mye om det her?», han går ikke i fella men står på sitt og sier: *Ja, det tror jeg.*

Elevene fikk også spørsmål om de var flinke til å samarbeide og ikke bare tenke på seg selv i undervisningen. «Silje» svarer dette: *Altså det er alltid 3-4 stykker som er kjempeflinke som kjører solo hele tiden, og det er litt kjipt. Så jeg vil ikke si vi samarbeider veldig bra nei. Det gjør vi ikke.* Hun fortsetter videre med et eksempel på hvordan de hadde løst dette her nå nylig: *Det vi gjorde nå forrige gymtime var at vi delte opp i gutter og jenter (...) Så det var veldig vellykka og bra når vi hadde kjønnsdelt undervisning.*

«Martin» har et litt motsatt syn av «Silje» og sier følgende når han blir stilt spørsmålet om de samarbeider: *Ja, det er mye sånn lag greier og sånn. Kroppsøving er på en måte en ting som du klarer å samarbeide med de du ikke er med til vanlig. Det blir en annen setting.* «Jens» har samme oppfatning som «Martin»: *Vi har mye samarbeid.*

Jeg benyttet også muligheten med å spørre elevene om de har hatt mye dans, spurte jeg mens jeg sa at dette er noe som står konkret på læreplanen. «Silje» har følgende å si: *Vi har veldig lite dans. Det som er litt dumt er når vi har fotball og sånn så er læreren skikkelig med og sånn og sier at «Dette er bra folkens». Men når det er dans så er det sånn «Ja det her står på læringsplanen at vi må gjøre, så vi får bare kjøre gjennom folkens, her har jeg et Dans på 1,2,3 hefte som vi må lese»*

«Martin» nevner dette når jeg spør han om dans bare er på timeplanen før juleballet: *Ja mesteparten er da. Men vi har også litt sånn på nyåret litt sånn fridans eller kreativ dans da,*

hvor vi blir satt i grupper og da skal vi finne på vår egen dans.

Diskusjon

Det virker som elevene har til dels liten oppfattelse om hva som står i kompetansemålene (Utdanningsdirektoratet, 2012a). De poengterer at de har mye forskjellig, som for såvidt er gjeldende ovenfor det første målet under området Idrettsaktivitet «trene på og bruke ulike ferdigheter i utvalde lagidrettar, individuelle idrettar og alternative rørsleaktiviteter» (Utdanningsdirektoratet, 2012a, s. 9). «Jens» sitt svar med at han tror ikke han har lest kompetansemålene er avslørende og er sannsynligvis tilfelle i forhold til de to andre elevene også, selv om de kamuflerer det bedre på måten de svarer. En kan se sammenheng i det Wiken (2011) har funnet ut at mange elever ikke kjenner til kompetansemålene. Riktig nok er mål på periodeplaner som er hentet fra kompetansemålene meget bra, hvis disse følges opp av lærerne aktivt og blir presentert ovenfor elevene i timen, så vil dette kunne være med å styrke elevenes oppfattelse av hva de skal lære i faget betydelig. «Jens» sitt utsagn at han ikke har lært noe i kroppsøvingsfaget er han ikke alene om. En ser i undersøkelsen til Wiken (2011) at det er mange elever som mener det samme som «Jens», dette er noe jeg ser på som svært alvorlig og det viser seg at «Jens» sin måte å legitimere faget på ikke er et enkelttilfelle. Lærdom i hovedområdet Trening og livsstil er noe elevene ser på forskjellig. «Silje» og «Martin» gir uttrykk for at de har hatt lite om dette i undervisningen, mens «Jens» sier at de har hatt dette i forkant av noen timer. Siden «Jens» er noe tvilende til svaret sitt og de to andre elevene mener de har hatt lite innenfor dette området så tolker jeg det slik at de har hatt minimalt med dette. Dette hovedområdet kommer frem under at elevene skal tilegne seg faglige kunnskaper rettet inn mot trening og hvordan en bør ta vare på helsen (Utdanningsdirektoratet, 2012a). Jeg synes dette er stridende i forhold til det elevene svarer om under 5.2.1, de mener kunnskap om helse og trening er en viktig faktor for at vi har kroppsøving, men de har lært lite om det selv. Timene inneholder mange forskjellige aktiviteter, men «Siljes» svar på om elevene har hatt mye dans, skildrer hverdagen ganske godt. Læreren de har virker som ikke har en god oppfattelse av dans som idrett og har dermed lite av dette på planene sine. Det at innholdet er preget av hva læreren kan og liker å drive med ser en også i undersøkelsen til Andrews & Johansen (2005). Det er nok heller ikke tilfeldig at eksempelet med at det er lite dans kom fra en jente, dette er en aktivitet mange jenter er veldig fornøyd med (Andrews & Johansen, 2005). Samarbeid er også noe elevene skal oppleve under faget, dette kan en hente fra formålet i faget (Utdanningsdirektoratet, 2012a). «Silje» mener de samarbeider forholdsvis dårlig i timene og bruker eksempelet med

at noen elever alltid holder på for seg selv. Guttenes svar er rettet inn mot at de har mange lagidretter og utvikler samarbeid under disse. Hvis det er slik at elevene blir vurdert opp i mot de beste elevene i undervisningen, kan dette tyde på at læringsklimaet er påvirket av et prestasjonsorientert miljø (Högberg, 2008).

5.3 Resultat og diskusjon om problemstilling 2

Hvordan legitimerer rektor på en ungdomsskole faget kroppsøving? Resultatene er hentet fra rektors uttalelser under intervjuet. Resultatene og diskusjonen er fremstilt på samme måte, slik at det går fint å se sammenhenger hvis det er ønskelig, dette er dog ikke innenfor min problemstilling.

5.3.1 Hva mener rektor om hvorfor vi skal ha faget?

Rektor svarer følgende på spørsmålet: Eh... vi har jo mange viktige fag på skolen vi sloss om tida. Men det er jo allment akseptert at kroppsøving er viktig for alle elevene, og at vi trenger det for at vi skal holde seg i fysisk aktivitet, det er grunnlaget for at en skal klare teoretisk lærdom, det er det vel ganske stor mening om. Og at forskningen viser det, så det er nødvendig å ha. Jeg spør om det er å holde seg i fysisk form når en er elev eller i etterkant, hun tenker på. Hun svarer: Nei jeg tenker det at hvis vi lærer barn fra de er små at de er glad i å være fysisk aktiv, så er det lærdom man drar med seg videre i livet. Hun fortsetter videre: Samtidig så tenker jeg at når du ser på unger som er i aktivitet så er de glade. Det er en god opplevelse, unger trives med det, det blir på en måte velvære ubevisst for unger, også kanskje mer bevisst for voksne da. Men det legger jo noe grunnlag for trivsel og annen virksomhet tenker jeg.

Jeg spør om det er grunner for at vi har kroppsøving, rektor svarer dette: Altså du får jo mye kunnskap. Nå er vi heldige her hos oss, fordi vi har godt utdannende kroppsøvingslærere, det er nesten litt kamp om å ha kroppsøving. Hun fortsetter videre med å fronte kroppsøvingslærerne sine: Alle har kroppsøving som fag, og det er klart at da har en en faglærer i bunn (...) det handler om å være bevisst om hvordan du bruker kroppen din, hva som skal til, hvordan det er med samhandling, kroppsbeherskelse det er så stort spekter med kunnskap.

Diskusjon

Rektor tar for seg den samme legitimeringen som elevene siktet til, at kunnskap om fysisk aktivitet og helse er særdeles viktig (Aspen & Dowling, 2009). Hun viser også til forskning om at fysisk aktivitet er viktig for å mestre teoretisk lærdom, dette tar blant annet Wiken (2011) for seg. Rektor kommer med et viktig punkt innenfor deltakelse i fysisk aktivitet fra en er liten vil kunne ha stor betydning for om tilsvarende aktivitet blir tatt opp igjen når en blir eldre, dette er i samsvar med det som står i formålet med faget (Utdanningsdirektoratet, 2012a). Barn er glade når de er i aktivitet påstår rektor. Denne påstanden kan ikke jeg direkte gå god for, men det en ser er at hvis fokuset i læringsklimaet bygger på et oppgaveorientert miljø, så vil flere oppleve mestring, det blir rom for å feile og en vil som deltaker kunne utvikle et positivt forhold til aktivitet (Högberg, 2008). Avslutningsvis under spørsmålet om hvorfor vi har faget tar rektor opp at gode kroppsøvingslærere er en faktor for å få et godt utbytte av undervisningen. Hun kommer innpå at kunnskap om for eksempel samhandling er viktig, dette er for å kunne overføre formålet med faget videre til elevene (Utdanningsdirektoratet, 2012a). Rektors diskurs om hvorfor vi skal ha kroppsøving bygger på at gode kroppsøvingslærere = god opplevelse med aktivitet = god helse (Kirk, 1992).

5.3.2 Hva mener rektor elevene skal lære i faget?

Jeg stilte rektor det samme spørsmålet som elevene fikk, kjenner du til kompetansemålene? Dette svarte rektor: *Det burde jeg kanskje ha lest igjennom, hehe. Det jeg vet er at det er veldig mangfoldig altså breitt. Også har vi snakket litt om selvstendighet og samarbeid. Hun forsetter videre: Vi driver jo med vurdering som tema. Der har kroppsøvingslærerne vært veldig tydelig på at det er noen elementer som en kan bruke som vurderingskriterier uansett hva en driver på med i kroppsøving, jeg tror det er fire stykker. Etter innsats har kommet inn igjen er dette enda tydeligere. Det er på en måte en tenkning som kan overføres til andre fag. Ellers, alt hva annet de har ellers veit jeg ikke helt, jeg veit bare at det er veldig variert. Jeg hjelper henne litt på vei og viser henne hovedområdene og de enkelte kompetansemålene innenfor områdene og viser til at det er spesifikke idretter slik som dans, svømming/livberging og orientering elevene skal innom. Hun fortsetter så med: Det jeg veit er at i 8. klasse begynner de allerede med orientering om høsten. Vi har svømmehallen like ved, vi bruker den mye. Hvordan det er med livberging det veit jeg ikke. Dans det er i hvert fall før juleballet. Det var litt sånn dårlige kommentarer om det før, men når er det akseptert. Samarbeid med naturskolen om arrangementer som vinterturer er det også.*

Jeg spør videre om hovedområdet trening og livsstil, hvordan det dekkes, rektor svarer: *Ja, jeg har ikke hørt om at noen av kroppsøvingslærerne har noen egne teoritimer i hvert fall. Så hvordan de dekker det, er vel at det er i tilknytning til aktiviteter. Og selvfølgelig hvis en bruker litt ekstra tid til tilrettelegging og sånn at en da kan komme inn på det, men jeg tror at lærerne er veldig redd for at det skal bli for teoretisk. Det er såpass mye teori i løpet av skoledagen, at det er godt å verne om disse praktiske fagene, men teorien skal de jo ha uansett, du får høre med elevene.*

Diskusjon

Det virker som rektor har liten formening om hva elevene skal lære i faget og det som står i læreplanen (Utdanningsdirektoratet, 2012a). Hun fronter kroppsøvingslærerne sine bra og har full tillit til de. Så slik jeg ser det er det ikke veldig avgjørende at rektor selv ikke har så god kunnskap om hva som står i læreplanen, hvis kroppsøvingslærerne gjør den jobben hun mener de gjør. Idrettene som står som konkrete mål er elevene også innom i løpet av skolegangen. Hun sier at *dans er i hvert fall før juleballet*, her viser hun til at alle lærere skal ha dans denne perioden, hvor mye dans som blir satt på årsplanen ellers er det dermed opp til den enkelte lærer å bestemme. Det viser seg i hvert fall følge «Silje» at dette kan falle litt bort, som står i stil med det Andrews & Johansen (2005) også har funnet ut. Rektor blir også spurt om hvordan skolen gjør det med å dekke hovedområdet Trening og livsstil (Utdanningsdirektoratet, 2012a). Det at hun svarer at lærerne ikke har noen egne teoritimer på ungdomsskolen er allment kjent, men hun sier også at hun tror lærerne er redd for at undervisningen skal bli for teoretisk. Det er akkurat dette elevene har svart at de har savnet, dette kan sees i sammenheng med funnene Wiken (2011) har gjort i undersøkelsen sin om at seks av ti mener de ikke har lært noe.

5.4 Resultat og diskusjon om problemstilling 3

Hva mener elevene og rektor om kroppsøvingfagets status? Jeg er av den oppfattelsen at når en blir spurt om hvilken status et fag på skolen har, så kommer en fort inn på vurdering. Hvordan elevene blir sett på og vurdert i faget er av stor betydning for hvilken status de legger i faget. Derav er det under denne problemstillingen blant annet satt litt lys på vurdering i kroppsøving. Det er sett på både elevenes og rektors meninger under ett. Jeg legger vekt på det elevene har å si, men mener fortsatt at rektor har en såpass stor maktposisjon i dagens skole slik at hennes meninger også er med. Jeg presenterer svarene fortløpende under hvert enkelt spørsmål.

5.4.1 Hvilken status mener elevene og rektor kroppsøvingfaget har?

«Martin» har et svar som ikke bygger på vurdering: *For meg er det et av de fagene jeg liker best da, jeg tror det egentlig er det for de aller fleste. I hvert fall her på skolen.* Han trekker sammenhenger mellom idretten han bedriver med på fritiden og hvordan det er i kroppsøvingstimene: *Jeg synes det er artig, blir akkurat som en lek da. Når du er på treninger på fritiden og sånn så er det ganske seriøst da. For en skal liksom ha full fokus på idrett, skal bli best mulig som utøver. Men faget kroppsøving er jo mest artig og, bare kose seg på en måte.*

«Jens» har samme syn: *Jeg synes gym har status liksom som morsomt da. Jeg synes det er morsomt. Du får liksom beveget deg, slipper å sitte rolig hele tiden. Så jeg synes det er ganske bra da.*

Rektor understreker det elevene har sagt med å si: *Nei det har høy status. Og de aller fleste elevene synes jo det er veldig morsomt, elsker det, det er en kombinasjon med at de får være i aktivitet at det er veldig variert. Det understreker jo det at vi har jo noe i oss at vi vil røre oss. Det er jo mer naturlig å drive fysisk aktivitet enn å sitte lese, sånn hele dagen.*

«Silje» sier følgende om svar på spørsmålet: *Hvordan da på en måte?* Jeg hjelper henne litt og kommer fort inn på vurdering, om hun prioriterer faget i forhold til at hun skal ha karakter, hun svarer dette: *Personlig så prioriterer jeg ikke gym, men det fordi jeg er kjempe dårlig med alt som har med ball å gjøre og det er mye av undervisningen som har med det. Også er jeg veldig god i alle andre fag, så jeg prioriterer ikke gym, nei. Men jeg tror at det er mange som prioriterer gym, fordi som ikke er så gode i de teoretiske fagene de kan ta igjen veldig mye på gym, de som er flinke i praktiske fag. Jeg er ikke sånn som flertallet i gym ved å prioritere det. Men jeg vil jo gjøre det bra da.* Hun sier også noe som kan tyde på at det foregår sammenligning: *De som er flinke får vise seg frem og de som ikke er så flinke må prøve å henge med.*

«Martin» har følgende syn når det gjelder vurdering og om han prioriterer faget: *Leksene på en måte i kroppsøving er jo å være i aktivitet på fritid også. Hvis du gjør det så og holder deg ganske aktiv og i grei form så skal du kunne gjøre stort sett det meste og karakteren går jo*

stort sett mye på innsats da. Han legger til dette når jeg spør han om en elev som ikke trener på fritiden men viser god innsats i timene også kan få en bra karakter: Altså hvis en viser god innsats og på en måte litt fremgang hele tiden også så kan du jo få en rimelig bra karakter. Men selvfølgelig så teller jo ferdigheter også litte gran da.

Rektor sier dette når jeg spør henne om hvordan elevene tenker i forhold til karakter og prioritering av andre fag som er eksamensrelevante: *Nei, altså jo de tenker vel på karakterer. Men det er så mange elementer som skal vurderes og det hjelper ikke at du er god i et element hvis du ikke møter opp i det andre. Hun fortsetter med å fortelle om at det hjelper ikke å være god i fotball hvis du ikke møter opp i dansetimene: Dette synes jeg er så godt bilde på kroppsøvingsfagets bredde, det hjelper ikke at du på fritiden kan du være spisse, men på skolen må du prøve deg på alt. For å vise mangfoldet. Og derfor er det mange som har muligheten til å beherske det og oppleve mestring.*

I intervjuet med «Silje» kommer vi inn på om det er for lett å få bra karakter i kroppsøving hun svarer dette: *Ja, altså det er bra i mitt tilfelle da. For i klassen min er det veldig lett å få god karakter, mens i parallellklassa så tror jeg at det er mye vanskeligere, der tror jeg at det er sånn at de får karakter etter hver time. Hun fortsetter med å forsvare sin egen lærer: Læreren vår ser det kanskje mer helhetlig enn å gå konkret inn på de forskjellige målene og se hva de forskjellige elevene har oppnådd da.*

«Jens» fikk samme spørsmålet og han svarte slik: *Jeg veit ikke. Det er vise å initiativ da. Det er forbedring på testene og sånn. Han fortsetter med å si at bruk av tester har liten hensikt: Det er bare å ta det rolig første gangen, også på retesten så tar du i litt mer, så får du en forbedring. Og det syns jo gymlærer er greit da, at det blir en forbedring. Han poengterer også videre: Også syns jeg det er kanskje litt lettere for å få en bra karakter i gym, hvis du har en fritidsaktivitet.*

Jeg spurte også informantene om de ville ha valgt engelsk eller kroppsøving som skolefag. «Silje» svarer følgende: *Da ville jeg ha prioritert engelsk, men det har med min fremtid å gjøre på en måte. For jeg ser for meg at jeg kommer til å drive med noe som jeg trenger å kunne bra engelsk enn gym da. Men det spørres også hva det ville vært i gym, fordi jeg ville ikke ha bytta ut alle gym timene på en måte, jeg syns det er viktig at vi har det en gang i uka. Men hvis jeg skulle ha valgt mellom gym og engelsk så ville jeg faktisk valgt engelsk.*

«Martin» og «Jens» deler syn på spørsmålet, «Martin» ser på det slik: *Da ville jeg ha hatt kroppsøving. For det er mye morsommere, artigere å drive med.*

Rektor fikk også samme spørsmål, hun svarte sånn: *Det er helt håpløst å velge mellom. For begge deler er jo viktig, og det er jo det som er, det er så mange viktige ting vi skal velge mellom.* Hun kommer videre med et poeng om 1 time fysisk aktivitet hver dag: *Nå er kroppsøvingsfaget to timer i uka og engelsk to timer i uka. Og når noen kommer å sier at vi skal ha en time kroppsøving hver dag, jo gjerne det, men hva skal det gå på bekostning av?* Hun konkluderer med til slutt at: *Engelsk og kroppsøving har like mange timer, er det ganske sterke signaler på at de er viktige begge to. Og det er noen fag som ikke har så mye som seks timer i løpet av de tre årene på ungdomskolen. Så det er jo prioritert.*

Rektor får også et spørsmål rettet inn mot økonomi og hvordan penger til utstyr prioriteres på skolen. Spørsmålet var, penger til mattekoffert som inneholder elementer som kan gjøre undervisningen i matte mer begripelig eller penger til innebandykøller, hun svarte dette: *Litt vanskelig avveining, men jeg tenker at det er en forutsetning hvis en skal drive kroppsøving og oppfylle læreplanene at en har en del utstyr. Jeg er helt klar på det at sånne kroppsøvingsutstyr som innebandykøller/baller er forbruksvare på lik linje med blyant og viskelær, så det må vi bare kjøpe når det er tomt.* Hun sier til slutt at: *Også får vi heller ta diskusjonen om vi skal ha ny tjukkass/utmål sånne større ting, ser vi mer på som en investering alt det andre regner vi som forbruksvare, som vi bare kjøper etter hvert.*

«Jens» fikk samme spørsmålet som rektor for å se om en elev hadde en mening om dette, han svarte: *Da tror jeg faktisk at jeg ville ha investert i den matte kofferten gitt. For jeg tror det er flere som sliter med matte som får brukt for det senere. Hvis du kunne liksom ha kjøpt en litt mindre matte koffert og en fotball, så hadde du fått det beste av begge.*

Diskusjon

Elevene ser på faget som morsomt, artig og slik som «Martin» beskrev det *akkurat som en lek.* Rektor har også den oppfattelsen at faget har høy status og at elevene synes kroppsøving er gøy. En skal allikevel være forsiktig med å se på faget kun fordi det er gøy, formålet med faget tar også for seg en rekke andre ting enn at det skal være lystbetont (Utdanningsdirektoratet, 2012a). Alle informantene jeg intervjuet hadde en positiv oppfattelse av kroppsøving, så det blir vanskelig å trekke sammenhenger med det Andrews & Johansen

(2005) tar for seg med de elevene som ikke liker kroppsøving. En kan jo uansett trekke en slutning at tre av tre elever som jeg intervjuet liker kroppsøving på den skolen jeg var. Når det gjelder vurdering og hvordan faget kan prioriteres opp i mot andre fag så ser en likheter i min undersøkelse med den Wiken (2011) har gjennomført. I forhold til vurdering ser en at elevene har den oppfattelsen at de blir vurdert etter innsats, om de alltid har blitt det eller om det har kun vært siden høst 2012 er det vanskelig å si. «Martin» nevner at: *selvfølgelig så teller jo ferdigheter også lite gran da*. De gamle prosentregningene for hvor mye ferdigheter/kunnskaper/holdninger skal telle er borte (Leirhaug, 2013). Det virker som elevene ikke vet helt hvordan de blir vurdert, dette kan være med på å skildre kroppsøvingfagets status blant elevene, grunnet denne gjentatte usikkerheten. «Jens» tar opp eksempelet med bruk av tester, det virker som elevene har en del tester og dette kan sees i lys av det Leirhaug (2013) sier, at lærere har brukt mer tester fordi innsats ikke har vært vurderingsgrunnlag. Det er helt naturlig å ligge litt bak gjeldende forskrifter og endringer, men nå er det snart gått helt helt skoleår, så lærere må virkelig få tak i de nye endringene og sette seg inn i de. Samme eksemplet med bruk av tester som kom fra «Jens» belyser også hvordan tester kan manipuleres og bli brukt til fordel for elevene når det gjelder vurdering. «Silje» kommer inn på at det virker som en blir vurdert opp i mot de elevene som er flinkest, at det foregår en sammenligning blant elever i undervisningssituasjonen, dette er i tråd med det Annerstedt (2010) har funnet ut. «Silje» sier også at det er lett å få bra karakter, dette kan også vise til den Annerstedt (2010) ser på når det gjelder at karakternivået i kroppsøving har gått opp. I rektors intervju kommer det frem at hun gjerne vil ha innført en time fysisk aktivitet hver dag, men ser ikke hva det skal gå på bekostning av. Det er også viktig å se sammenhenger med Kirk (1989) sin gamle undersøkelse og det norske forskere som Yngvar Ommundsen har funnet ut at, en time fysisk aktivitet behøver ikke bare å være bra. Elever kan føle at de blir tvunget med i fysisk aktivitet hver da og hvis kvaliteten på opplegget er lav vil det kunne skape dårlige oppfattelser om fysisk aktivitet generelt. Det kommer frem at rektor prioriterer kroppsøving og midler blir gitt der det er nødvendig. Dette tyder på at kompetansemålene har all grunn til å bli innført på denne skolen (Utdanningsdirektoratet, 2012a). «Jens» poengterer også at det er litt lettere å få bra karakter i kroppsøving hvis en går på en fritidsaktivitet, dette står i stil med det Wiken, (2011) har funnet ut.

6. Konklusjon/avslutning

Når en skal konkludere en oppgave og hva som er gjort må en se tilbake til problemstillingen, om den har blitt svart på og hva som var formålet med undersøkelsen (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2011).

Det jeg har funnet ut er om hvordan elevene og rektor legitimerer faget. De ser på helse og at en skal lære ulike aktiviteter som en grunnleggende faktor for at vi har faget. Under temaet Trening og livsstil kommer det frem mye spennende. Her sier elevene at de ikke har lært noe særlig om dette hovedområdet, det kommer fort i skyggen av alle de aktiviteten de skal lære. Det at de ser på helse som en stor faktor for at vi har faget, men ikke har lært noe særlig om det er interessant. «Silje» belyser dette veldig bra med følgende sitat: (...) *jeg synes kanskje personlig at det kanskje er det viktigste i gym fordi det er noe alle kan ta med seg videre og jeg skulle ønske vi kunne ha hatt mer av det.* Rektor sier at ingen lærere har egne teoritimer, men hun stiller seg spørrende for hvordan lærere implementerer dette i undervisningen.

Det en må konkludere med er at det går ikke å spørre elevene og så vite hva som har foregått i timen, det er hva de husker som kommer frem under intervjuet. Men du kan vite hva tre elever sitter igjen med av opplevelser. Det går heller ikke å si at læreren ikke har gjort en god jobb, bare fordi at elevene ikke husker hva som er gjennomgått, jeg tar med «Jens» sin kommentar for å belyse dette: *Jo jeg har jo lært, jeg tror jeg har lært noen danser. Men de går jo fort i glømmeboka da, så lenge vi har en time der vi har dans.*

Fagets status blir på skolen oppfattet som morsomt, artig og litt lett å få god karakter.

Vurdering er her en viktig faktor og lærerne må være flinke til å konkretisere mål for timen, hva elevene skal lære og de må repeteres. Det jeg har funnet ut i min undersøkelse er i aller høyeste relevant med annen forskning og jeg stiller sterkt for å kunne «forsvare» kroppsøvningsfaget til andre uvitende personer i etterkant av denne undersøkelsen.

Videreføring av prosjektet vil kanskje være relevant med å ta det til flere skoler, flere elever og også kanskje fått med kroppsøvningslærernes synspunkt.

Jeg takker for tilliten og muligheten til å gjøre undersøkelsen og skrive denne oppgaven til foreldre/elever, rektor, høgskolen og veileder Bente Skogvang. Det har vært veldig lærerikt.

Litteraturliste

Andrews, T. & Johansen, V. (2005). «Gym er det faget jeg hater mest». *Norsk pedagogisk tidsskrift, nr 4, s. 303-314.*

Annerstedt, C. (2010). Karaktersetting i kroppsøving – problematisk, urettferdig og neppe likeverdig. I K, Steinsholt. & K, P, Gurholt, (Red.), *Aktive liv: Idrettspedagogiske perspektiver på kropp, bevegelse og dannelse* (s. 233-254). Trondheim: Tapir akademiske forlag.

Aspen, T, H. & Dowling, F. (2009) Et varsko om konsekvensene av forenklete helsebudskap i kroppsøvingfaget. *Kroppsøving, nummer 4, s. 10-13.*

Dowling, F. (2010). Fysisk aktivitet og god helse i kroppsøvingfaget: Problematisk, ikke automatisk. I K, Steinsholt. & K, P, Gurholt, (Red.), *Aktive liv: Idrettspedagogiske perspektiver på kropp, bevegelse og dannelse* (s. 205-218). Trondheim: Tapir akademiske forlag.

Högberg, J,-O. (2008). *Effektiv idrottsträning: Rörelseslära i teori & praktik*. Stockholm: SISU Idrottsböcker.

Johansen, V. (2002). «Gym er det faget jeg hater mest»: *En kvalitativ undersøkelse om hvorfor noen jenter utvikler en negativ innstilling til kroppsøvingfaget*. Hovedfagsoppgave. Universitetet i Bergen.

Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2011). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 4 utgave. Oslo: Abstrakt forlag AS.

Kirk, D. (1989). Daily physical education: A review and critique. I R. Tinning, R. & D. Kirk (Red.) *Daily Physical Education: Collected papers on health basen physical education in Australia*. Geelong: Deakin University Press.

Kirk, D. (1992) Physical Education, discourse and ideology: Bringing the hidden curriculum into view. *Quest, 44, s. 35-56.*

Leirhaug, P, E. (2013) Ferdigheter, innsats og kroppsøvingens nye klær. *Kroppsøving nummer*

1, s. 8-10

Lesjø, J. H. (2008). *Idretts sosiologi: Sportens ekspansjon i det moderne samfunn*. Oslo: Abstrakt forlag.

Thagaard, T. (2004). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode* (2.utg.). Bergen: Fagbokforlaget

Turøy, I. (2012) Nye vurderingskriterier i kroppsøving fra 2012: Hvordan kan vurderingen praktiseres?. *Kroppsøving, nummer 6, s. 20-21*

Utdanningdirektoratet (2012a) *Læreplan i kroppsøving*: Lokalisert på <http://www.udir.no/Lareplaner/Grep/Modul/?gmid=0&gmi=152885>

Utdanningdirektoratet (2012b) *Endringer i faget kroppsøving*: Lokalisert på <http://www.udir.no/Regelverk/Rundskriv/2012/Udir82012-Informasjon-om-endringer-i-faget-kroppsøving-i-grunnskolen-og-videregaende-opplaring/>

Wiken, A.R. (2011). *Hva lærer vi i kroppsøving? Hva oppfatter elevene selv at de lærer, og er dette i tråd Kunnskapsløftet 2006?* (Masteroppgave). Lokalisert på: http://brage.bibsys.no/nih/bitstream/URN:NBN:no-bibsys_brage_26601/1/MAS_ARW.pdf

Øverby, N, C., Torstveit, M, K. & Høigaard, R (Red.). (2011). *Folkehelsearbeid*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1:

Lars Grøndalen

Hamar 03.04.2013

Til

.....

Rektor v/..... Ungdomsskole

Søknad om tillatelse til å gjennomføre et intervju ved Deres skole.

Jeg Lars Grøndalen, er student ved Bachelor i faglærerutdanning i kroppsøving og idrett/Bachelor i idrett ved Høgskolen i Hedmark. Jeg er i gang med avsluttende fordypningsoppgave på studiet ved Institutt for idrett, avdeling Elverum ved Høgskolen i Hedmark med følgende tittel:

Legitimering av kroppsøvingsfaget

Hensikten med intervjuet er belyse hvor viktig kroppsøvingsfaget er. Ikke bare med tanke på at fysisk aktivitet er bra i dagens samfunn hvor vi blir stadig mindre aktive, men også at en skal lære noe rent konkret også i kroppsøving.

Følgende temaer vil bli berørt:

- Viktigheten av kroppsøving
- Hva lærer man i kroppsøving
- Hvorfor kroppsøvingslærere
- Oversikt over datainnsamlingsmetode(r) som vil bli brukt
 - Semistrukturert intervju

I den forbindelse ønsker jeg å gjennomføre et intervju blant tre til seks 10. klassinger ved Deres skole. Får å oppnå litt bredde i undersøkelsen har jeg lyst til å intervju deg som rektor også, for å få noen innblikk i hva du mener om faget. Hvis ikke dette er ønskelig er ikke det veldig viktig. Intervjuene må bli gjort i skoletid og helst en informant om gangen. Jeg har underskrevet taushetserklæring og forsikrer om at alle opplysninger vil bli behandlet **konfidensielt** og i tråd med NSDs regler.

Det understrekes at deltakelse i prosjektet er frivillig. Deltakerne kan trekke seg fra prosjektet når som helst underveis i prosjektet og samtidig få allerede registrerte opplysninger om seg slettet. Jmfør vedlagte kopi av **samtykke-erklæring** som de involverte elevene og deres foreldre/foresatte blir bedt om å underskrive før deltakelse i spørreundersøkelsen. Veileder Bente Skogvang er også nevnt med navn, for å vise hvem fra høgskolen som er ansvarlig veileder på prosjektet.

Jeg håper at dette kan la seg gjøre.

Med vennlig hilsen

Lars Grøndalen

Student

Bente Skogvang

Veileder

Vedlegg 2:

Lars Grøndalen
Viborgvegen 17
2316 Hamar
03.04.2013

Hamar, Dato:

VEDRØRENDE INTERVJU TIL FORSKNINGSOPPGAVEN:**Legitimering av kroppøvningsfaget**

Jeg, Lars Grøndalen, er student ved Bachelor i faglærerutdanning i kroppøving og idrett/Bachelor i idrett ved Høgskolen i Hedmark, Institutt for idrettsfag på Elverum. Som en del av tredje studieår er studentene pålagt å skrive en oppgave innen forskning og utviklingsarbeid rettet mot kroppøving i skolen/den frivillige idretten.

Jeg har valgt å skrive en oppgave om: Legitimering av kroppøvnings. Hensikten med intervjuet er belyse hvor viktig kroppøvningsfaget er. Ikke bare med tanke på at fysisk aktivitet er bra i dagens samfunn hvor vi blir stadig mindre aktive, men også at en skal lære noe rent konkret også i kroppøving.

I denne anledning ønsker jeg å kunne gjennomføre: Et intervju med elever på skolen og et intervju med rektor

Jeg har vært i kontakt med Ungdomsskole hvor jeg har informert rektor om oppgavens innhold og formål, og rektor har gitt meg tillatelse til å gjennomføre undersøkelsen/ var positiv til undersøkelsen. Denne søknaden er skrevet generelt og vil bli tildelt de aktuelle (ledere/lærere, eller elever og deres foreldre/foresatte) som kan være aktuelle til å delta. Jeg har underskrevet en taushetserklæring som sikrer at alle opplysninger vil bli behandlet konfidensielt og i tråd med NSDs regler. Oppgaven vil være anonym og kan på ingen måte rettes tilbake til skolen eller Deres elev. Verken elevens/ledernes navn eller skole skal kunne gjenkjennes av hensyn til personvernet.

Det understrekes også at deltakelse i prosjektet er frivillig. Deltakerne kan trekke seg når som helst underveis i prosjektet og samtidig få allerede registrerte opplysninger om seg slettet. Jamfør vedlagte kopi av **samtykke-erklæring** som de involverte (lederne og elevene og/eller deres foreldre/foresatte) blir bedt om å underskrive før deltakelse i prosjektet. Bente Skogvang har også oppgitt navn for å vise hvem fra høgskolen som er ansvarlig veileder på prosjektet.

Håper på positivt svar!

Med vennlig hilsen

Lars Grøndalen
Student

Bente Skogvang
Veileder

Vedlegg 3:
SAMTYKKE-ERKLÆRING

Vi bekrefter med dette at vi som foreldre/foresatte og elev har lest informasjonsbrevet knyttet til prosjektet ”**Legitimering av kroppsøvningsfaget**” med Lars Grøndalen som prosjektleder, og gir vårt samtykke til å delta i prosjektet. Eleven deltar på de vilkår som er gitt i informasjonsbrevet.

Dette innebærer at jeg som elev/vårt barn kan delta i intervju med prosjektleder. Jeg trenger kun tre til seks elever som deltakere i mitt intervju, så selv om dere samtykker er det ingen garanti at du som elev/vårt barn blir intervjuet.

Vi er klar over at deltakelse i prosjektet er frivillig, og at jeg som elev kan trekke meg når som helst underveis i prosjektet og samtidig få allerede registrerte opplysninger om meg slettet. I skriving av forskningsoppgaven blir det IKKE gitt opplysninger som kan føres tilbake til undertegnede.

03.04.2013

.....

Dato

.....

Underskrift foreldre/foresatte

.....

Underskrift elev

Vedlegg 4:

UNDERSØKELSE I BARNEHAGE, GRUNNSKOLE OG VIDEREGÅENDE SKOLE TAUSHETSPLIKT

Med bakgrunn i kapittel 15, §15-1 i ”Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa”, kapittel VI, §20 i ”Lov om barnehager” og bestemmelsene i §13 til og med bokstav e, i «Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker», gjøres dere med dette kjent med kravet om taushetsplikt i forbindelse med opplysninger dere får kjennskap til gjennom prosjektarbeidet i grunnutdanninga.

FORVALTNINGSLOVENS TEKST:	
<p>§13¹ (taushetsplikt)</p> <p>Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om:</p> <ul style="list-style-type: none">– noens personlige forhold, eller– tekniske innretninger og framgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår. <p>Som personlige forhold regnes ikke fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige.</p>	<p>Kongen² kan ellers gi nærmere forskrifter om hvilke opplysninger som skal reknes som personlige, om hvilke organer som kan gi privatpersoner opplysninger som nevnt i punktet foran og opplysninger om den enkeltes personlige status for øvrig, samt vilkårene for å gi slike opplysninger.</p> <p>Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet.</p> <p>Han kan heller ikke utnytte opplysninger som nevnt i denne paragraf i egen virksomhet eller i tjeneste eller arbeid for andre.</p>
<p>Jeg er kjent med overnevnte bestemmelser.</p>	
<p>NAVN - klasse</p>	

¹ Tilføyet ved lov av 27 mai 1977 nr 40. Endret ved lov av 11 juni 1982 nr 47.

² Justisdepartementet iflg. res. 16 des 1977.

Vedlegg 5:

Intervjuguide

Tema 1, Viktigheten av kroppsøving:

Hvorfor har vi kroppsøving?

Helsefremmende

Lære nye aktiviteter

Øke muligheten for å ta opp idrett når man er eldre

Sosialt

Tøye grenser

Hvilken status har kroppsøving?

Vurdering – for lett?

Engelsk eller kroppsøving?

Matte koffert eller innebandy køller?

Tema 2, Hva lærer man i kroppsøving:

Kjenner du til kompetansemålene i faget?

Svømming/dans/orientering/friluftsliv/andre aktiviteter

Teori/livsstil

Samarbeid

Tema 3, Hvorfor kroppsøvingslærere:

Trenger man kroppsøvingslærere?

Aktivitet vs kroppsøving

Sikkerhet

Hvordan fremstår kroppsøvingslæreren?

Forberedt

Faglig dyktig

Evne til å se alle

Innhold/metoder i timene